

ת"פ (תל אביב) 39574-12-22 - מדינת ישראל נ' עותמאן חסן ובניו בע"מ

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"פ 39574-12-22 מדינת ישראל נ' עותמאן חסן ובניו בע"מ ואח'

לפני כבוד השופטת ענת יהב

המאשימה:
ע"י ב"כ עו"ד שמיר
נגד
מדינת ישראל

הנאשמים:
1. עותמאן חסן ובניו בע"מ
2. סאלח עותמאן
3. עלי עותמאן
ע"י ב"כ ד"ר איתן קידרון

החלטה

בפני בקשת ההגנה לקבלת מסמכים הקשורים ל'זיהומי עבר' שנעשו בשטח הקרקע המצוי דרומית לצומת גלילות, זאת במסגרת הוראת סעיף 108 לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], תשמ"ב - 1982 (להלן: "החסד"פ").

א. כללי:

1. כנגד הנאשמים הוגש כתב אישום האוחז בשני אישומים שעניינם עבירות סביבתיות, כאשר נאשמת 1 הינה חברה פרטית העוסקת בין היתר במתן שירותי מינוף ואספקת חומרי בנייה, נאשם 2 הוא מנהל התפעול בחברה ונאשם 3 משמש כמנכ"ל החברה החל מאמצע שנת 2020 ונאשמים 2-3 שימשו מנהלים פעילים בחברה. בהתאם לחלק הכללי, החל משנת 2018 הפכו הנאשמים את שטח הקרקע המצוי דרומית לצומת גלילות, לשטח תפעולי הכולל פעילות של תדלוק, שטיפת כלי רכב וציוד מכני וכן מוסך לטיפול בכלי רכב, אחסון ומכירה של מוצרי בניה וזאת מבלי שיש בידיהם רישיונות ותשתיות מתאימים. עוד צוין, כי יעוד הקרקע עליו נמצאת החברה הינו למסחר מגורים ומוסדות, כאשר החברה עשתה בו שימוש אחר. בנוסף לכך, אף השליכו פסולת בקרקע ולא נמנעו מפעולות המזהמות מים חרף התראות שקיבלו.

2. ההגנה מבקשת לקבל לידיה את דוחות הפקחים והתצ"אות שנאספו במסגרת תיקים שנוהלו כנגד חברות שפעלו על קרקע זו קודם שהתיישבה עליו הנאשמת והן; חברת לרגו עבודות בע"מ במסגרת ת"פ 2786/06; חברת רם-צח תברואה בע"מ במסגרת ת"פ 7651/99; חברת הלום במסגרת עמ"ק 389/06; חברת מר תעשיות בע"מ.

3. בקשת ההגנה לקבלת חומרים אלו נשענת על קו ההגנה לפיו יש בחומר זה ללמד על 'זיהומי עבר' בקרקע עליה נמצאת נאשמת 1, שכן לפניה ישבו בעבר חברות נוספות, שאף הן זיהמו את הקרקע ולאחר הגשת כתב אישום כנגדן, עזבו את הקרקע. עוד נימקה ההגנה את בקשתה בכך שחלק מהעבירות המיוחסות לנאשמים הינן עבירות 'תוצאה' ומשכך יש בחומר זה על מנת להוכיח את הטענה כי התוצאות הניכרות בקרקע כיום, אינן רק תוצאה של מעשי הנאשמים. עוד הוסיפה וטענה שמבקשת להוכיח באמצעות החומרים המבוקשים, כי כבר בשנת 2016 הגיע פקח לקרקע השייכת לנאשמים והבחין במיחוס לנאשמים בכתב האישום, כך שאין להטיל עליהם את האשמה בגין תוצאות אלו.

4. לטעמה של המאשימה יש לדחות את הבקשה מהטעמים הבאים: טרם ניתן מענה לכתב האישום וההגנה לא הוכיחה תשתית ראייתית ראשונית לבקשתה; העבירות המיוחסות לנאשמים הן עבירות התנהגותיות ולכן אין כל רלוונטיות להיסטוריה העבריינית של הקרקע וכי די להראות, כי בתקופה הרלוונטית לכתב האישום פעלה החברה באופן מזהם או שעלול לזהם את הקרקע; ישנן די ראיות המוכיחות, כי בתקופה הרלוונטית לכתב האישום הנאשמים ולא אחרים הפעילו את עסקיהם ללא היתר במגרש כן זיהמו או היו עלולים לזהם את המים; כתב האישום מייחס הפעלה של תחנת דלק ולא הקמתה ועל כן אין רלוונטיות לגורם שהקים את אותה תחנת הדלק;

ב. דין והכרעה:

5. המסגרת הנורמטיבית - סעיף 108 לחסד"פ, זו לשונו:

"בית המשפט רשאי, לבקשת בעל דין או מיוזמת בית המשפט, לצוות על עד שהוזמן או על כל אדם אחר להמציא לבית המשפט במועד שיקבע בהזמנה או בצו, אותם מסמכים הנמצאים ברשותו ושפורטו בהזמנה או בצו".

6. בקשה המוגשת לפי סעיף זה מצריכה הפעלת שיקול דעת שיפוטי, כך שעל המבקש לשכנע את בית המשפט, כי קיים אינטרס לגיטימי בקבלת החומר המבוקש ושהחומר רלוונטי ועשוי לסייע למי מהצדדים בהליך. לצורך כך, עליו להציג לכל הפחות תשתית ראשונית המצדיקה העמדת המבוקש לרשותו, אחרת לא תיעתר בקשתו (ראה בש"פ 9305/08 פלוני ואח' נ' בית ספר אל מאמוניה

לבנות ואח' (3.12.08) וכן הובהר שבית משפט לא ייטול בחשבון אפשרויות הגנה ערטילאיות (ראה בש"פ 8252/13 **מדינת ישראל נ' שיינר** (להלן: "**עניין שיינר**")).

7. לעניין זה אף ראה בג"ץ 4922/19 **אפרים נווה נ' מדינת ישראל** (פורסם בנוב, 21.11.19), (להלן: "**עניין נווה**"), שם סוכמו ההלכות לגבי הוראת סעיף 108 לחסד"פ, כך לגבי הנטל להנחת תשתית בקשה מעין זו:

"הנטל להנחת תשתית ראייתית ראשונית לביסוס הדרישה לגילוי מידע ומסמכים בנוגע למדיניות האכיפה מוטל על הנאשם. בכגון דא, לא די בעצם העלאת טענה לאכיפה בררנית על מנת להורות לתביעה למסור מידע מכוח סעיף 108 לחסד"פ. טיבו של הנטל הראשוני המוטל על הנאשם ייבחן בכל מקרה לפי נסיבותיו.."

8. בחינת העבירות המיוחסות לנאשמים הן כדלקמן:

א. על פי האישום הראשון הינן: **ניהול עסק ללא רישוי**, לפי סעיף 14 ויחד עם סעיפים 4 לחוק רישוי עסקים, התשכ"ח-1968 (להלן: "**חוק רישוי עסקים**") וכן עבירה לפי סעיף 15 לחוק רישוי עסקים, **ביצוע פעולה המזהמת או עלולה לגרום לזיהום מים בנסיבות מחמירות**, לפי סעיף 20ב(א) יחד עם סעיף 20כא(ג) לחוק המים (להלן: "**חוק המים**"), התשי"ט-1959 וכן עבירות לפי סעיף 20כב לפי חוק זה. בנוסף, מיוחסות לנאשמים עבירות של **איסור לכלוך והשלכת פסולת ברשות הרבים בנסיבות מחמירות**, לפי סעיף 2 יחד עם סעיפים 13(ב)(1) ו-13(ג)(א)(א) לחוק שמירת הניקיון, התשמ"ד-1984 (להלן: "**חוק הניקיון**"), וכן עבירה לפי סעיף 15 לחוק זה.

ב. על פי האישום השני מיוחסות לנאשמים עבירה של **הקמת תחנת דלק בניגוד להוראות תקנות המים בנסיבות מחמירות**, לפי סעיף 20כא(ג) לחוק המים, תשי"ט-1959 (להלן: "**חוק המים**"), יחד עם תקנות 3 ו-17 לתקנות המים (מניעת זיהום מים) (תחנות דלק), תשנ"ז-1997 (להלן: "**תקנות המים**").

9. לכאורה, מקריאת לשון החוק עולה כי אותן 'הנסיבות המחמירות' המיוחסות לנאשמים דורשות יסוד עובדתי של תוצאה ומשכך לכאורה, ישנה רלוונטיות בבקשת ההגנה לקבלת מסמכים שיש בהם לבסס טענתה לפיה חלק מהתוצאות שנגמרו בקרקע לא נגרמו על ידי הנאשמים כאן.

10. אלא, שעיון מעמיק בבקשת ההגנה וטענותיה הן בכתב והן בדיון וכן בתגובת המדינה בכתב מבסס את המסקנה, שלא די שהבקשה מקדימה את זמנה, אלא שבשלב הזה ובטרם קבלת מענה לכתב האישום, קיים קושי ממשי בידי ההגנה להצביע באופן נקודתי על המסמכים הרלוונטיים להוכחת

טענותיה, אם בכלל, להגנת הנאשמים, שכן קו ההגנה אינו ברור כלל ועיקר ועמימות זו אף מתחזקת נוכח הדברים שנרשמו בבקשת ההגנה בסעיף 4, משם עולה שמדובר בכפירה מוחלטת של הנאשמים בכל המיוחס להם בעובדות כתב האישום. דהיינו, הטענה היא, שאין בראיות המדינה על מנת להוכיח התנהגות הנאשמים בניגוד לחוק ובאופן שיש חשש להתקיימות תוצאה כלשהי. עניין זה עומד בסתירה לבקשת המסמכים אשר מתבקשים לצורך הוכחה, כאילו הנאשמים אינם אחראים בלעדיים- דהיינו מודים באחריות מסויימת. מכאן שמדובר בטענות חלופיות שהחוק הפלילי אינו יכול להכיל.

11. בנוסף ועל פי תגובת המדינה המפורטת בכתב, התייחסה זו האחרונה לכל התנהגות פלילית המיוחסת לנאשמים (המבקשים בבקשה זו) וציינה שיש בידיה ראיות לכל אישום והתנהגות שיוחסו להם ועיקר טענותיה מגולמות בהוכחת היסוד הפיזי של המעשים להם היא טוענת שנעשו על ידי מי מהנאשמים. בעניין זה די להפנות לאמור בסעיף 23 לתגובה שם נרשם על ידי ב"כ המדינה: "כל העבירות המיוחסות לנאשמים הינן עבירות **התנהגותיות**, ולא עבירות **תוצאתיות**. העבירות עוסקות **בהתנהגותם הפלילית העכשווית** של הנאשמים במהלך התקופה הרלוונטית, ואין רלוונטיות "להיסטוריה הפלילית" של מחזיקי עבר, שפעלו לכאורה בעבר מתוך המגרש להוכחת ביצוע העבירות" (ההדגשים במקור).

12. לא די בכך, אלא שהמדינה פילחה טענותיה בהתאם לכל פעילות פלילית המיוחסת לנאשמים לפי כל חוק וחוק ופירטה את האופן בו בכוונתה להוכיח זאת, כך שבפני ההגנה ובית המשפט תשובה ברורה ועל פניו, בשלב הזה, לא נראה כי נצרכים מסמכים אלו להגנת הנאשמים. ובפירוט:

א. אישום הראשון:

חוק רישוי עסקים- הפעלת עסקים ובכלל כך תחנת דלק ללא היתר ורישיונות כנדרש בחוק. המדינה אינה מייחסת את הקמת התחנה עצמה (סעיפים 27-29 בתגובתה).

חוק המים- המדינה אינה מייחסת לנאשמים את "מצב הקרקע", שאינו חלק מרכיבי העבירה, אלא את התנהגותם של הנאשמים שיש בה **פוטנציאל לזיהום** ועל כן הטיעון בדבר כך שלא זיהמו את הקרקע בפועל אינו רלוונטי. בנוסף יש להדגיש שמצב הקרקע קודם אותה התנהגות אינו יכול להועיל למי אשר נוהג בניגוד לחוק בתקופה המיוחסת לנאשמים, ככל שיוכח שהיא נעשית בניגוד לחוק (סעיפים 30-37).

חוק שמירת הניקיון- מיוחסת לנאשמים עבירות התנהגותיות בלבד (סעיף 38).

תקנות המים (תחנות דלק) - מיוחסת לנאשמים עבירה התנהגותית שעניינה "אופן השימוש בתחנת התדלוק שבמקום במהלך התקופה הרלוונטית" (סעיפים 39-41).

13. לאחר שהמדינה גילתה את דעתה באופן נהיר בתגובתה, לא מצאתי שיש להורות לה כבר בשלב הזה להמציא את המסמכים המבוקשים, כאשר מסמכים אלו נערכו לפני כשני עשורים, על כל המשתמע מכך. די באותן הכרעות דין והחלטות המצויות בידי ההגנה על מנת להוכיח כי במקביל ובסמוך לפעילות הנאשמים הייתה פעילות נוספת של חברות אשר כנגדן היו הליכים או טענות בדבר חוקיות פעילותן, מה גם שיש להפנות לכך שאף המדינה אינה חולקת על כך (ראה סעיף 43 לבקשה).

14. כמובן, שככל שישמעו העדים ויעלה צורך באותם מסמכים, הרי שניתן בכל רגע נתון להעלות בקשה זו מחדש, להסביר את חיוניותה והרלוונטיות של המסמכים המבוקשים, אז יבחן בית המשפט מחדש ויחליט האם יש צורך בכך, אם לאו.

15. לעניין יכולתו של המותב שיושב בדין ואשר שומע את הראיות לבחון בקשה זו בשום שכל, יש להפנות לאמור בעניין שיינר, שם נאמר: **"לא מצבו של המותב בתיק העיקרי, הנדרש ליתן החלטה על פי סעיף 108 לחסד"פ, כמצבו של השופט הדין בבקשה לפי סעיף 74 לחסד"פ. המותב בתיק העיקרי כבר שמע חלק מהעדויות והוא בקיא בפרטי התיק ובניואנסים השונים. ככל שקו ההגנה של הנאשם כבר נחשף- בהנחה שהנאשם השיב בפירוט לכתב האישום או שכבר מסר עדותו- המותב יכול להעריך טוב יותר את הרלבנטיות ואת משקל החומר להגנת הנאשם"**.

16. מכאן, שבקשה מעין זו אמורה ככלל, להיות מועלית לאחר מענה ולאחר שהמותב היושב בדין מצוי בפרטים, נחשף לראיות ויכול להעריך נכונה את התרומה במסמכים ובחומר המבוקש. מה שלא ניתן לומר שנעשה בענייננו. ההיפך הוא הנכון, כל שעשתה ההגנה הוא להסכים במסגרת הבקשה לקבלת חומר חקירה לפי סעיף 74 לחסד"פ (שהוגשה בפני מותב אחר) לשנות את הכותרת לבקשה לפי סעיף 108 לחסד"פ, אולם שאר טיעוניה והבקשה על כל פרטיה באופן מהותי נותרה הבקשה המקורית, כאשר סיווג הבקשות אינן סמנטיות בלבד והן טומנות בחובן התנהלות שונה ובחינה אחרת של הבקשה.

17. **מכל האמור, לא מצאתי שיש רלוונטיות לבקשת ההגנה לקבלת מסמכים אלו, בשלב הזה לאור הבהרות והתייחסות המדינה ועוד קודם מתן מענה של הנאשמים לכתב האישום ואני דוחה את בקשת ההגנה לקבלת מסמכים לפי סעיף 108 לחסד"פ.**

המזכירות תעביר החלטתי זו לצדדים.

ללא קשר להחלטה זו (על אף שבמסגרת התגובה לתגובת המדינה, העלתה ההגנה חשש בדבר חשיפת בית משפט זה לראיות), **אני מודיעה לצדדים, שנכח שינויים בסידרי העבודה במחלקה הפלילית ובהנחיית סגנית הנשיאה, כבוד השופטת נעה תבור, המשך שמיעת תיק זה יהא בפני כבוד השופט אור ממון.**

נקבע לתזכורת הצדדים בפני השופט אור ממון ליום 18.7.24 בשעה 09:00

המזכירות תידע את הצדדים וכן תעדכן את יומני ויומנו של כבוד הש' אור ממון.

ניתנה היום, בד' סיוון תשפ"ד, ב10 יוני 2024, בהעדר הצדדים.